

Nr 14

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 23 mars 1956 (nr 73) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal.

Genom en den 5 februari 1960 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 41, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 23 mars 1956 (nr 73) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 23 mars 1956 om tillfällig ökning av regeringsrådets antal skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall till och med den 30 september 1960 eller, om särskilda förhållanden för-
anleda därtill, den lidigare dag som Kungl. Maj:t bestämmer utgöras av sexton regeringsråd. Därefter skall antalet regeringsråd, i den mån så till följd av inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till sju. En av regeringsrättens lagfarna ledamöter skall, enligt vad därom är särskilt stadgat, tjänstgöra i lagrådet.

Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall till och med den 30 september 1962 utgöras av sexton regeringsråd. Därefter skall antalet regeringsråd, i den mån så till följd av inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till sju. En av regeringsrättens lagfarna ledamöter skall, enligt vad därom är särskilt stadgat, tjänstgöra i lagrådet.

Regeringsrättens organisation m. m.

Konungens rätt att pröva och avgöra besvär i administrativa mål skall enligt 18 § regeringsformen i den omfattning, som bestämmes i särskild lag, uppdragas minst sju av Konungen utnämnda personer, som förvaltat civil beställning samt däruti ådagalagt insikt, erfarenhet och redlighet. De kallas regeringsråd och utgör Konungens regeringsrätt. Minst två tredjedelar av hela antalet regeringsråd skall vara lagfarna. En av regeringsrättens lagfarna ledamöter skall enligt 21 § regeringsformen tjänstgöra i lagrådet. I 22 § regeringsformen stadgas, att i regeringsrätten mål kan prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, om tre av dem är ense om slutet.

Om regeringsrättens organisation och verksamhet stadgas vidare i 1 § lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, att regeringsrätten skall utgöras av sju regeringsråd, av vilka en tjänstgör i lagrådet, att regeringsrättens arbete skall fortgå minst fyrtio veckor om året samt att de i regeringsrätten tjänstgörande ledamöterna äger sig emellan fördela tjänstgöringsskyldigheten.

Antalet regeringsråd är f. n. provisoriskt bestämt till sexton. Ökad tillströmning av mål till regeringsrätten med därav orsakad växande balans har nämligen nödvändiggjort en förstärkning av domstolen. Detta har även varit fallet under en tidigare period. Sålunda ökades genom lag den 14 juni 1928 regeringsrådets antal till elva för en tid av tre år. Härigenom och genom att vissa grupper av mål avskars från fullföljdsrätt (se härom prop. 32/1946 s. 4 f.) bragtes balansen av oavgjorda mål åter ned till normal storlek. Under 1940-talet började balansen av oavgjorda mål åter att växa. År 1946 bestämdes för den skull, att regeringsrätten från och med den 1 oktober samma år skulle bestå av tio regeringsråd. Provisoriet, som var avsett att gälla för tre år, förlängdes år 1949 med ytterligare tre år. Då balansen av oavgjorda mål trots detta fortsatte att växa, genomfördes genom lag den 30 maj 1952 om tillfällig ökning av regeringsrådets antal en ytterligare förstärkning av regeringsrätten. Enligt lagen skulle regeringsrätten bestå av tretton regeringsråd, av vilka en skulle tjänstgöra i lagrådet. Genom lag den 3 juni 1955 bestämdes att utökningen skulle bestå till och med den 30 september 1958 eller den tidigare dag, som Kungl. Maj:t bestämde. För att möjliggöra att den uppkomna stora balansen av oavgjorda taxeringsmål i regeringsrätten skulle kunna avarbetas bestämdes genom lag den 23 mars 1956 (nr 73) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal — vilken ersatte 1952 års lag — att regeringsrätten t. o. m. den 30 september 1960 eller, om särskilda förhållanden föranleder därtill, den tidigare dag Kungl. Maj:t bestämmer skall utgöras av sexton regeringsråd. Därefter skall antalet regeringsråd, i den mån så till följd av inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till sju. I den mån så med hänsyn till regeringsrådets antal lämpligen kan ske, skall regeringsrätten arbeta på avdelningar.

Alltsedan oktober månad 1956 arbetar regeringsrätten på tre avdelningar. Den på de tre avdelningarna fördelade föredragningstiden uppgår f. n. till sammanlagt 40 timmar per normal arbetsvecka.

Den stora balansen av oavgjorda mål i regeringsrätten har även givit anledning till att man vid 1958 års riksdag beslöt (se prop. nr 32; BevU nr 17; rskr nr 107), att fullföljd av talan i skattemål från kammarrätten till regeringsrätten skulle begränsas i viss anslutning till vad som nu gäller vid fullföljd av talan till högsta domstolen. Fullföljdsbegränsningen ernås, enligt vad i 98 § taxeringsförordningen numera stadgas, genom en belopps-spärr, summa revisibilis, differentierad med hänsyn till målets ekonomiska betydelse för den skattskyldige. Fullföljdsspärren tar sikte på sådana mål, där kammarrättens utslag, såvitt det gått klaganden emot, avser enbart fråga om höjning eller sänkning av inkomst- eller förmögenhetstaxering. Besvärstalan i inkomsttaxeringsmål får icke, utan att regeringsrätten meddelat parten tillstånd därtill, upptagas till prövning, om vad parten tappat i fråga om taxerad inkomst icke uppgår antingen till minst 500 kronor och tillika minst en tiondedel av den taxerade inkomsten eller också till minst 5 000 kronor. I mål om förmögenhetstaxering skall vad parten tappat uppgå till minst 50 000 kronor. Prövningstillstånd för mål som ligger under beloppsgränsen skall kunna meddelas om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt, att talan prövas av regeringsrätten (prejudikatdispens), eller parten visar, att talans prövning eljest skulle ha synnerlig betydelse utöver det ifrågavarande målet (intressedispens).

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Kling, har efter en redogörelse för utvecklingen av regeringsrättens arbetsbörda och för vissa av regeringsrätten i ämnet avgivna yttranden (prop. s. 4—8) vid lagrådsremissen anfört följande:

»Då antalet regeringsråd den 1 oktober 1956 provisoriskt ökades från tretton till sexton skedde detta främst för att möjliggöra att den stora balansen av oavgjorda taxeringsmål i regeringsrätten skulle kunna avarbetas. Såsom därvid framhölls skapar den stora anhopningen av sådana mål olägenheter såväl för den enskilde som för det allmänna.

Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår hur regeringsrättens arbetsbörda utvecklats sedan 1956. Antalet inkommande mål har fortsatt att öka utom 1959, då en viss minskning i måltillströmningen inträffade. Balansen sjönk däremot 1957 och 1958 för att ånyo stiga 1959. Vad taxeringsmålen beträffar gick balansen visserligen ned 1957 och 1958 men har sista året återigen stigit, låt vara obetydligt. Balansen av mål, ankommande på kommunikationsdepartementets föredragning, har sedan 1956 nästan fördubblats.

Såsom regeringsrättens ledamöter framhållit i yttrande över det av särskild utredningsman framlagda förslaget angående kompetensfördelningen av administrativa besvärsmål mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten har de förhoppningar om arbetsbalansens nedbringande, som låg till grund för ökningen av antalet regeringsråd 1956, icke gått i uppfyllelse. De siffror som i det föregående anförts angående arbetsutvecklingen visar en stigande tendens. Denna tendens torde bli ytterligare markerad vid

ett genomförande helt eller delvis av det nyssnämnda förslaget angående kompetensfördelningen mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten, vilket förslag f. n. bearbetas inom justitiedepartementet. Å andra sidan torde den fullföljdsbegränsning beträffande skattemålen som genomfördes 1958 vara ägnad att, då den om ett par år på allvar gör sig gällande, i viss mån motverka stegringen av målbalansen. Härtill kommer att jämsides med arbetet på nya regler för kompetensfördelningen mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten strävandena inriktats på att åstadkomma lättnad för regeringsrätten genom att avbördas domstolen vissa grupper av mål. Sålunda må nämnas att man inom finansdepartementet f. n. är sysselsatt med att utarbeta förslag, som syftar till att avskära nöjes-skattemålen från fullföljd till högsta instans. Andra målgrupper, som ur förevarande synpunkt träder i blickpunkten, är körkortsmålen samt vissa lönemål. Av särskilt stor betydelse skulle det naturligtvis vara om de talrika körkortsmålen kunde överföras från regeringsrätten till handläggning av annan instans, t. ex. allmän domstol. Frågan härom utreds av 1957 års trafiknykterhetskommitté, och förslag i ämnet torde vara att emotse vid årsskiftet 1960/61.

I rådande läge är det ej möjligt att på längre sikt göra en säker prognos angående utvecklingen av regeringsrättens arbetsförhållanden. Tydligt är emellertid, att det ej är möjligt att redan efter den 30 september i år vidtaga någon minskning av antalet regeringsråd. Regeringsrättens ledamöter har föreslagit att tidpunkten framflyttas till den 30 september 1962. Även om man får räkna med möjligheten att det ej heller efter sistnämnda tidpunkt låter sig göra att reducera ledamotsantalet, vill jag biträda detta förslag. Jag förordar sålunda, att den i 1956 års lag angivna tidpunkten, då antalet regeringsråd åter skall börja nedbringas, ändras till den 30 september 1962. Då det får anses uteslutet att förhållandena kommer att medge att antalet regeringsråd kan nedbringas före nämnda tidpunkt, föreslår jag vidare, att den i lagen nu inrymda befogenheten för Kungl. Maj:t att fixera en tidigare tidpunkt utgår.»

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 41, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 mars 1960

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ahlkvist, Per Olofsson, Nyström och Ferdinand Nilsson;

från a n d r a kammaren: herrar Landgren, Onsjö, Östrand, Ekström i Björkvik, Edlund, fru Lidman-Frostenson, fröken Bergegren och herr Larsson i Stockholm.